

Kohti ymmärrettävämpää globaalikasvatusta ja viestintää

Annukka Toivonen

fingo

Euroopan unionin
osarahoittama

Connect for Global Change -hankkeen tarkoituksena on kannustaa EU-kansalaisia ottamaan yhdessä vastuuta osallistavamman, tasa-arvoisemman ja kestävämmän maailman edistämisestä. Hanke pyrkii tavoittamaan erityisesti nuoria ja globaalikasvatuksella vähemmän tavoitettuja ihmisiä. Näiden ryhmien tavoittamiseksi viestinnän tulisi olla selkeää ja ymmärrettävää, ja tiedon tulisi olla mahdollisimman saavutettavassa muodossa, jotta se ei sulje ketään ulkopuolelle.

Osana Connect for Global Change -hanketta Rauhanliitto ja Taksvärkki ry toteuttivat *Tietoa ja toimintaa kaikille* -projektin. Siinä paneuduttiin ymmärrettävämpään globaalikasvatukseen ja viestintään. Tämä materiaali perustuu projektin oppeihin ja on suunnattu kaikille globaalikasvatusta tekeville ja globaaleista kestävyyskysymyksistä viestiville. Kirjoittaja toimi projektissa globaalikasvatuksen asiantuntijana Rauhanliiton edustajana.

Seitsemän vinkkiä kuinka voit viestiä kestävyyskysymyksistä selkeästi

1. Kirkasta pääviesti

Mieti, mikä on tärkein asia, jonka haluat vastaanottajien ymmärtävän. Keskity siihen. Toista tarvittaessa ydinkohta eri tavoilla.

2. Tee aiheesta merkityksellinen

Pohdi, miksi vastaanottajien tulisi kiinnostua aiheesta. Miten se liittyy heidän arkeensa, kokemuksiinsa tai tulevaisuuteensa? Mikä aiheessa voi kiinnostaa heitä henkilökohtaisesti?

3. Selitä käsitteet – tai karsi niitä

Jos käytät käsitteitä, kuten yhdenvertaisuus, määrittele ne selkeästi. Jos käsite esiintyy vain kerran, harkitse, onko sen käyttäminen välttämätöntä.

4. Käytä konkreettisia esimerkkejä ja tarinoita

Arjen kytkökset, elämänläheiset esimerkit ja tarinat auttavat hahmottamaan kestävyyskysymyksiä ja monimutkaisia globaaleja ilmiöitä. Kuvat ja tarinat täydentävät tekstiä ja tukevat ymmärtämistä.

5. Hyödynnä monipuolisia menetelmiä

Yhdistä puhetta, tekstiä, kuvia, videoita ja matalan kynnyksen toiminnallisia menetelmiä. Valitse menetelmät kohderyhmälle sopiviksi – kohderyhmän tuntemus on tärkeää.

6. Kriittisyys ja vastuullisuus

Tarkista, että viestisi käsittelee aihetta kriittisesti. Vältä yksinkertaistavia vastakkainasetteluja ja stereotypioita sekä virheellisten käsitysten syntymistä. Pyri vahvistamaan vastaanottajien toimijuutta: tuo esiin myös ratkaisuja ja mahdollisuuksia vaikuttaa.

7. Suosi selkeää kieltä

Tutustu selkeän viestinnän periaatteisiin ja sovelta niitä myös globaalikasvatuksessa ja kehitysviestinnässä. Esimerkiksi osoitteista selkokeskus.fi ja saavutettavakieli.fi löytyy hyviä ohjeita.

Kestävyysskysymyksistä ymmärrettäviä kaikille

Globaalit kestävyyskysymykset koskettavat kaikkia, mutta niistä käytetty kieli ei aina ole helposti ymmärrettävää. Globaalikasvatuksessa ja kehitysviestinnässä esiintyy vaikeita käsitteitä ja ilmiöitä, jotka voivat tuntua monimutkaisilta ja kaukaisilta arjesta. Jos aihe tuntuu liian vaikealta, motivaatio oppimiseen ja asiaa kohtaan voi heiketä. Siksi on tärkeää pohtia, miten kestävyyskysymyksistä voi kertoa niin, että mahdollisimman moni ymmärtää niitä ja kokee voivansa vaikuttaa.

Selkeä ja saavutettava viestintä on keskeinen osa yhdenvertaisuuden toteutumista. Kun tieto esitetään ymmärrettävästi, se tavoittaa myös ihmisiä, joille monimutkainen viesti ei avaudu. Selkokieli on yksi keino lisätä ymmärrettävyyttä. Selkokielessä tekstin sisältö, sanasto ja rakenteet ovat helpompia ymmärtää kuin yleiskielessä. Selkokeskuksen 2025 arvion mukaan Suomessa yli 800 000 ihmistä hyötyy selkokielestä. Selkokielestä hyötyvät henkilöt, joilla on esimerkiksi kehittyvä suomen kielen taito, kielellisen hahmottamisen vaikeuksia, keskittymisen haasteita tai muistisairaus.

Selkeä kieli hyödyttää kaikkia

Globaalikasvatuksessa ja kehitysviestinnässä selkeä ilmaisu tukee tiedon saavutettavuutta. Selkeä kieli on ymmärrettävää kieltä suurelle yleisölle, eli sen ymmärtäminen ei vaadi erityistä asiantuntemusta. Selkeästä kielestä hyötyvät kuitenkin kaikki. Haasteena on usein, miten vaikeita käsitteitä ja monimutkaisia ilmiöitä voi avata ymmärrettävästi. Keskeistä on tunnistaa aiheesta olennaisin ja kuvata se yksinkertaisesti ilman, että sisältö köyhtyy liikaa. Tämä voi olla erityisen haastavaa asiantuntijoille, jotka hahmottavat aiheen monet yhteydet, taustat ja yksityiskohdat.

Ymmärrettävä viestintä edellyttää kykyä rajata ja tehdä tietoisia valintoja siitä, mikä on vastaanottajan näkökulmasta olennaisinta. Se vaatii herkkyyttä kohdata kuulijat heidän omista lähtökohdistaan sekä taitoa muo-

toilla asiat tavalla, joka kutsuu keskusteluun ja pohdintaan. Asioiden ymmärrettäväksi tekeminen ei tarkoita kriittisyyden vähentämistä: on tärkeää välttää stereotyyppien vahvistamista ja virheellisten käsitysten syntymistä. Lisäksi kannattaa pohtia, mikä aiheessa voi kiinnostaa tai koskettaa vastaanottajia henkilökohtaisesti.

Globaalikasvattajana olen huomannut, että osallistujien mielenkiinto säilyy paremmin, kun kieli on helposti ymmärrettävää ja konkreettista. Kun käsitteitä avataan arkisten esimerkkien avulla ja ilmaisu pidetään selkeänä, osallistujien on helpompaa rentoutua ja keskittyä itse asiaan. Kun viestin ymmärtäminen ei vie kaikkea energiaa, jää tilaa yhteiselle pohdinnalle, itsereflektiolle ja oivalluksille. Tällöin oppimistilanne muuttuu helpommin dialogiseksi, ja osallistujat

voivat tarkastella omia näkökulmiaan suhteessa globaaleihin kysymyksiin.

Moninaisille oppijoille on tärkeää rytmittää puhetta ja toimintaa. Oppiminen ei tapahdu pelkästään kuuntelemalla, vaan myös tekemällä ja kokemalla. Kun keskustelu ja käsitteellinen pohdinta yhdistetään matalan

kynnyksen toiminnallisiin ja osallistaviin menetelmiin, osallistajat voivat käsitellä aiheita omien kokemustensa kautta. Rauhoittumisen hetket, esimerkiksi mielikuvaharjoituksen avulla, tukevat oppimista. Menetelmät ja lähestymistapa valitaan aina ryhmälle sopiviksi, jotta oppiminen on aktiivista, innostavaa ja mahdollisimman saavutettavaa.

Asiantuntijakielen vaikutus viestintään

Kouluttajana oman asiantuntijakielen karsiminen ja siirtyminen selkeämpään viestintään ovat vaatineet minulta itsereflektiota. Olen pohtinut, miksi joskus käytän vaikeasti ymmärrettäviä käsitteitä tai monimutkaisia ilmaisuja, vaikka asian voisi sanoa yksinkertaisemmin. Monimutkainen kieli voi tuntua turvalliselta ja antaa vaikutelman asiantuntijuudesta, mutta samalla se voi rajoittaa dialogia ja osallistumista. Tietyissä tilanteissa se voi myös toimia eräänlaisena suojakuorena.

Monimutkainen kieli voi olla hyödyllistä ammatillisessa viestinnässä, esimerkiksi raportoinnissa, mutta se voi rajoittaa ymmärrettävyyttä laajemmalle yleisölle. Asiantuntijakielen käyttö ei ole neutraalia. Siihen voi liittyä erilaisia valtasuhteita, jotka vaikuttavat siihen, kuka kokee voivansa osallistua ja kenen ääni tulee kuulluksi. Vaikeiden

termien ja monimutkaisten ilmaisujen käyttäminen voi rajata keskustelun osallistujia ja vahvistaa etäisyyttä asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden välillä.

On tärkeää pohtia, millaisia valtasuhteita asiantuntijakielen käyttö ja ylläpitäminen luo eri yhteisöissä. Kenen tarpeita puhekulttuuri palvelee, ja ketkä mahdollisesti jäävät sen ulkopuolelle? Samalla on hyvä tarkastella omia, tiedostamattomia motiiveja kielenkäytön taustalla.

Kohti ymmärrettävämpää globaalikasvatusta kulkeminen tarkoittaa paitsi pedagogisten menetelmien kehittämistä myös jatkuvaa reflektiota omasta ja organisaation viestinnästä. Selkeä kieli ei vähennä asiantuntijuutta, vaan tekee monimutkaisista ilmiöistä lähestyttävistä ja kutsuu yhä useampia mukaan yhteiseen oppimiseen ja keskusteluun.

Käytännön esimerkki: Tietoa ja toimintaa kaikille -projekti

Rauhanliiton ja Taksvärkki ry:n yhteinen Connect for Global Change -projekti **"Tietoa ja toimintaa kaikille"** perustui ajatukseen, että jokaisella nuorella on oikeus ymmärrettävään tietoon ja mahdollisuus vaikuttaa oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Projektissa kehitettiin saavutettavampaa globaalikasvatusmateriaalia ja helposti käyttöön otettavia toiminnallisia harjoituksia nuorisotyöhön, yläkouluun ja toisen asteen opetukseen. Yhteistyötä tehtiin saavutettavan viestinnän asiantuntijan Mira Kainulaisen kanssa. [Projektin verkkosivuilta](#) löytyy esimerkkejä selkeäkielisistä globaalikasvatusmateriaaleista.

Toisen asteen opiskelijat, joita globaalikasvatus usein tavoittaa heikommin, osallistuvat projektin opetusmateriaalin kehittämiseen ja testaukseen. He antoivat palautetta sisällön kiinnostavuudesta ja ymmärrettävyydestä ja auttoivat löytämään nuorille puhuttelevia tapoja käsitellä aiheita selkeämällä kielellä ja monipuolisilla menetelmin.

Toiminnallisuus oli keskeistä: tarinat, elämänläheiset esimerkit, pedagoginen draama ja

keskustelu tekivät globaalikasvatuksen teemat helpommin lähestyttäviksi. Draamassa asioita voidaan kuvata tarinoiden lisäksi liikkeen ja eleiden avulla. Eriarvoisuus tai muut globaalit haasteet voidaan muuttaa selkeiksi tilanteiksi, joihin osallistujat voivat itse eläytyä. Kirjoitetun tekstin lisäksi käytetyt kuvat, näytelmät ja tarinat välittävät tietoa monessa eri muodossa ja tukevat ymmärtämistä.

Esimerkiksi Tietoa ja toimintaa kaikille -projektin koulutuksiin osallistuneet nuoret eläytyivät matalan kynnyksen draamaharjoitteiden, tarinoiden ja roolikorttien avulla sambialaisten nuorten moninaisiin elämäntilanteisiin. Harjoitteiden lomassa pohdittiin, mitkä tekijät voivat johtaa osattomuuteen ja miten nuorten toimijuutta voidaan vahvistaa.

Selkeä kieli ja monipuoliset menetelmät tekevät globaalikasvatuksesta saavutettavampaa ja tukevat jokaisen mahdollisuutta ymmärtää ja toimia. Lopulta kyse on siitä, että tieto ja toimijuus kuuluvat kaikille. Kun globaaleista kestävyyskysymyksistä viestitään ymmärrettävästi ja osallistavasti, yhä useampi voi nähdä oman paikkansa muutoksen tekijänä.

Selkeä kieli on ymmärrettävää yleiskieltä, jossa erikoista sanastoa ja vaikeaselkoisia rakenteita vältetään. Vaikeat käsitteet selitetään. Selkeä kieli on ymmärrettävää suurelle yleisölle, eli sen ymmärtäminen ei vaadi erityistä asiantuntemusta. Puhutaan myös hyvästä virkakielestä, mutta periaatteita voi soveltaa kaikenlaiseen viestintään.

Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä. Selkokieltä voivat tarvita esimerkiksi vammaiset ihmiset, kielenoppijat ja neuroepätyypilliset ihmiset.

Tämä julkaisu on Euroopan unionin osarahoittama. Kirjoittaja vastaa yksin sen sisällöstä, eikä sisältö välttämättä vastaa Euroopan unionin näkemyksiä.

Lähteet:

Selkokeskus (2025). *Selkokielen tarve. Selkokielen määritelmä*.
<https://www.selkokeskus.fi>

Taksvärkki ry ja Rauhankoulu (2026). Tietoa ja toimintaa kaikille -projektin materiaalityöpaketti.
<https://www.taksvarkki.fi/tietoajatoimintaa>

Kainulainen, Mira (2026). Selkeä kieli globaalikasvatuksessa
[Luennon diat 19.2.2026, Tietoa ja toimintaa kaikille -projekti].

Taksvärkki ry (2.3.2026). Selkeä kieli globaalikasvatuksessa [Facebook-postaus]. Facebook.
<https://www.facebook.com/share/p/1BJyPzKDdW/>

fingo

Euroopan unionin
osarahoittama